

Hogyan vehetjük komolyan az MKE-vándorgyűlés mottóját?

- Gondolatok a „hiteles hely” apropóján

Ez az anyag döntően a KIT Hírlevélben megjelent, általa forrásként talált adatokra támaszkodik. Sajnos nem támaszkodhat sok, a szakmai hitelességet mélyen érintő, el nem készített (esetleg nyilvánosságra nem került) szakmai tanulmányra. Ez utóbbiak helyett többször saját, kevésbé reprezentatív adatokat kénytelen használni, fenntartva a tévedés jogát. Hiszi ugyanakkor, hogy a téma fontosabb annál, minthogy megvárjuk, míg lesznek pontosabb adatok. Emellett apropót kínál a téma megvitatására.

Mikulás Gábor, 2019. július 1.

Tartalom:

1. A hitelesség...

2. Hiteles (hely)-e a könyvtár?

2.1 Belső rendszerek

2.2 Belső kommunikáció

2.2.1 A vezetők hitelessége

2.2.2 Szakmai szervezetek hitelessége

2.3 Külső kommunikáció

3. Mit tesz a könyvtár a hitelesség kultúrájáért?

3.1 Kritikus / kritikai olvasás fejlesztése

3.2 A kutatói hitelesség támogatása

4. Hiteles?

Az MKE-vándorgyűlés témafelvetései, mottói legalább egy évtizede valóban izgalmasak! Hiánykatalógusként funkcionálnak: elolvasva őket láthatjuk, hogy miben kellene a könyvtárosoknak kitűnni, erőfeszítést tenni. Felfoghatjuk őket, mint kívánságok, pozitív célok: *versenyképesség, partnerség, kultúra, minőség, a társadalom szolgálata* stb. (vö.: *Szómagia a könyvtárszakmai rendezvényszervezésben* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=szomagia_a_konyvtarszakmai_rendezvenyszervezesben 2018). Az persze segíthetne, ha a témát a vándorgyűléseken pontosan definiálnánk, megfogalmaznánk, mit értünk a téma alatt, illetve felmérnénk, hogyan is állunk vele. Ám erre emlékeim szerint sosem került még sor – a program http://konyvtar.vmk.hu/vandorgyules/51_v%C3%A1ndorgy%C5%B1%C3%A9s_oldal%C3%A9nt.pdf szerint most sem. Pedig a rendezvény hitelesebb lenne általa.

Nézzük a mostani, "Hiteles hely - mindenhol, mindenkinek" mottót. A székesfehérvári helyszín miatt a választás logikusnak tűnik. De vajon a könyvtárra vonatkozhat-e a hiteles hely fogalom? (A „mindenhol, mindenkinek” kitétel szintén izgalmas kérdéseket rejteget, de ezt itt nem tárgyaljuk.) Az alábbiakban a magunk részéről három kérdést teszünk fel – és igyekszünk megválaszolni:

1. Mi a hitelesség?
  2. Hiteles hely-e a könyvtár?
  3. Mit tesz a könyvtár a hitelesség kultúrájáért?
- Vegyük sorra őket.

1. A hitelesség...

Hogy elkerüljük a homályosság ingoványos talaját, hitelességen azt a viszonyt értjük, mely kifejezi: valami önazonos, a valósággal egyenértékű. Megfeleltethető egymásnak a valóság (a tényleges állapot) és az arculat (melyet az adott dolog magáról kommunikál). Ez feltételezi az áttetszőséget is: az ugyanis még nem hitelesség, ha ezt a közlő állítja magáról. Mivel viszonyról van szó, a külső szemlélőnek lehetőséget kell kapnia, hogy meggyőződhessen az azonosságról.

E szabad megkérdőjelezhetőség nélkül nem beszélhetünk hitelességről. A hitelességet tehát csak magától a dologtól függésben nem álló, külső szemlélő igazolhatja.

A hitelesség megteremtését céljának tekintő hivatás, a pr-es szakma a hiteleség viszonyait négy tényező között határozza meg:

- valóság (létező dolog, állapot, melyet teljesen senki nem ismer, de megismerésére törekszünk)
- önimázs (kép, amelyet egy közlő magáról gondol)
- arculat (kép, amelyet a közlő magáról állít)
- imázs (kép, amely a befogadókban a közlőről több forrást összegezve kialakul).

Ennek alapján hitelességről akkor beszélünk, ha e négy tényező közötti különbségek a lehető legkisebbek. Konkrétan például: a társadalom olyannak látja a könyvtárakat, amilyenek valójában, s az ugyanaz, mint amit a könyvtárosok gondolnak és üzennek magukról.

2. Hiteles (hely)-e a könyvtár?

Könyvtáros - A könyvtáros akkor hiteles, ha ő a legokosabb, legszebb, és leggazdagabb ☺ – Ha a könyvtárban általa felhalmozott információ és tudás ténylegesen használható, és a könyvtáros olyan szakember, aki képes használni is ezeket. Ha e kijelentés valami miatt nem igaz, érdemes megvizsgálni az eltérés okait.

Örökölt hitelesség - Többen vártak arra, hogy világitótoronnyá lesz az internet káoszában, a könyvtárak azonban csak kis, bizonytalan lépéseket tettek arra, hogy a modern világban hiteles helyé váljanak. Pedig van történelmi hitele a könyvtárosnak. Egy USA-beli állami könyvtár felmérése szerint pl. a könyvtáros az ápolók után a leghitelesebb személynek bizonyult (vö.: *Könyvtárosnak lenni kiváltság* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtarosnak_lenni_kivaltság 2016). Más kutatók utalnak arra az értékre, hogy nem valószínű, hogy könyvtáros valamilyen külső érdek szerint, elfogultan tájékozatlan.

Elismertség és használat - Nézzük e két, a hitelességgel kapcsolatban álló fogalmat is:

- Az elismertséget vizsgáló felméréseken a könyvtárosok a széles közösség által nem a legvonzóbbnak tartott szakmák között kapnak helyet (vö.: *Ismét esett a könyvtárosok presztízse* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=ismet_esett_a_konyvtarosok_presztizse 2005).
- Feltételezve, hogy a hitelesség összefügg az igénybe vétellel is, az alábbi adatokra is érdemes figyelniük (vö.: *Könyvtárhasználati rangsor az EU-ban - százalékos arányok* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtarhasznalati_rangsor_az_eu-ban_-_szazalekos_aranyok 2013), melyben a szélső értékei: Ciprus 8%, Svédország 74, Magyarország pedig 19%. 2007. és 2013. között Magyarországon (e módszertan szerint!) 14%-kal esett vissza a könyvtárhasználat. Egy másik, 2018-as, hazai felmérés (*Lassan csökken a könyvtárhasználat - más szerint nőtt (párhuzamos valóságok)* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=lassan_csokken_a_konyvtarhasznalat_-_mas_szerint_nott_paruhuzamos_valosagok 2018) további esélyre csökkenést mutat.

Bizalom és információforrás - Az emberek legfontosabb információforrása továbbra is a másik ember; személyesen, illetve újabban elektronikus közvetítéssel. A kapuőrök szerepét megkérdőjelező internet megjelenése tehát megváltoztatta a helyzetet. S bár a használók jobban ismerik a keresőmotorokat és gyorsabbnak is tartják őket, mint a könyvtárosokat, a könyvtári szolgáltatásokat a használók hitelesebbnek tartják, mint a keresőgépeket. Bár az is igaz: a fiatalabbak között a gép növekvő bizalmat ébreszt. (*Könyvtárosok és keresőmotorok összehasonlítása (OCLC-*

felmérés) http://kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtarosok_es_keresomotorok_osszehasonlitas_a_oclc-felmeres 2006) Hasonló magyar felmérés nem ismert (ha mégis tudsz ilyet, írd meg!).

Hol az ütős stratégia? - A fentieket összegezve látható, hogy a könyvtár lassan visszaszorulóban van. Ami bevallott, be nem vallott identitásválsággal jár a könyvtárosok számára. E bizonytalankodás – „minden rendben van”, vs. „süllyed a hajó” – miatt céljainkat sem tudjuk eredményesen újrafogalmazni. Következésképpen a céltudatos cselekvésnek sincs meg az alapja (vö.: *Könyvtárosi válasz a digitális bennszülöttek elvárásaira - hitelesség és címkézés* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtarosi_valasz_a_digitalis_bennszulottek_elvarasaira_hitelessseg_es_cimkezes 2008)

2.1 Belső rendszerek

Garantálás? - Magyarországon elmaradt a belső működést stimulumuláló – egyben a szolgáltatási szintet a használók felé garantáló – charták (vö.: <http://www.gmconsulting.hu/wp-content/uploads/2011/11/charta.pdf> 1999) meghonosítása. A használók ugyanakkor – ha megkérdezik őket – elmondják, hogy fontosnak tartják, ha előzetesen, hitelesen megbizonyosodhatnak az őket kiszolgáló könyvtárosok képességeiről (vö.: *A könyvtárosok képességeinek hitelesítése: 9 hallgatói igény egyetemi könyvtáros irányában* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=9_hallgatoi_igeny_egyetemi_konyvtaros_iranyaban 2017)

Teljesítményadatok? - A hitelességet, az önazonosság tudatot segítheti, ha biztos ismeretekkel rendelkezünk magunkról. Melyet majd a használói igények tükrében vizsgálhatunk. A jó teljesítménymutató-rendszer pedig a. automatikus, b. azonnali, c. nyilvános. Nos, ilyenünk nincs. Ami van, az önbevalláson alapul, késleltetett, megismerésének lehetősége többlépcsős (vö.: *Minőségirányítás - hogyan lehetne hiteles, áttetsző teljesítmény-értékelési rendszer nélkül?!* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=minosegiranyitas_hogyan_lehetne_hiteles_attetszo_teljesitmeny-ertekelesi_rendszer_nelkul 2018) Nem meglepő, hogy a döntéshozatal és a külső-belső kommunikáció fals adatok felhasználásával történik (pl.: *Bizonytalan hitelességű könyvtári teljesítményadatok: Megyei könyvtári használat - fals adatok; mi mennyi?* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=megyei_konyvtari_hasznalat_-_fals_adatok_mi_mennyi 2018).

Minőségirányítás? - A probléma a könyvtári döntéshozók szintjét is elérte (vö.: *A jelen statisztika alapján nem hitelesek könyvtári adataink - a Könyvtári Intézet fog irányítani* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a_jelen_statisztika_alapjan_nem_hitelesek_konyvtari_adataink_-_a_konyvtari_intezet_fog_iranyitani 2017), de a változás jelei nem látszanak; a módosításért jelentős részben azok felelnek, akik a korábbi rendszer nemmegfelelését előidézték (ismét egy hitelességet érintő problémakör). Bár alapos felmérés nincs a teljesítménymérés minőségéről, úgy tűnik, jelentős arányban nem hiszünk az általunk előállított adatoknak. Figyelem! Elrontottuk immunrendszerünket! Azt a rendszert tartjuk kétes hitelességűnek, melynek feladata részben éppen a hitelesség biztosítása lenne! (Vö.: *Minőségirányítás - hazai könyvtárakban? Hitel-deficit (felmérés)* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=minosegiranyitas_hazai_konyvtarakban 2017). A válaszadók több mint fele szerint a hazai könyvtárak minőségügye jelképes szintű (vö.: *A minőségirányítási szemlélet - 3/4 számára még nem hiteles (felmérés)* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a_minosegiranyitasi_szemlelet_elterjedtsége_a_hazai_konyvtarakban 2017; *A kutya nem nyúl (a vándorgyűlésről)* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a_kutya_nem_nyul 2012).

Lehetőség - A helyzet azonban javítható. Egyrészt, mert más országokban működnek adaptálható, hiteles, könyvtári működés teljesítményadatait kezelő és elemző rendszerek, másrészt pedig egyre fejlettebb technológiák állnak rendelkezésre (vö.: *Könyvtár és antikönyvtár: az igazság megőrzése a 21. században (IFLA) (olvasóink szavazatára)* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtar-es-antikonyvtar-az-igazsag-megorzese-a-21-szazadban-ifla-olvasoink-szavazatara> 2018).

2.2 Belső kommunikáció

Átlátszó sikerpropaganda - Reprezentatív felmérés hiányában a nem reprezentatív felmérés adatait szemlélve úgy látszik, a könyvtárosok négyötöde díjazza a szakmai belső kommunikációban a tényeken alapuló kommunikációt s csak egyötöd torzítja inkább a valóságot (vö.: *Nem válik be a hazai könyvtári sikerpropaganda - akkor miért kell folytatni?* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=nem-valik-be-a-hazai-konyvtari-sikerpropaganda--akkor-miert-kell-folytatni> 2011).

Velünk élő tabuk - A belső hitelesség másik mutatója a szakmai tabutémák száma. Megtárgyalhatók-e nyilvánosan a problémák? Mennyire lehetséges a dolgok különféle értelmezése? Kapnak-e meghívást a szakmai másképpen gondolkodók a szakmai fórumokra? Van-e intézményesített interaktív tere a szakmai diskurzusnak, és mekkora? A kritikát örömmel fogadják-e, vagy kiközösítik a rossz hír hozóját? Válaszolnak-e, milyen gyorsan és pontosan válaszolnak a könyvtári szervezetek a nekik feltett kérdésekre? Megnyilatkoznak-e a szakmát érintő fontos kérdésekben – és milyen minőségben? (Vö.: *Legforróbb könyvtárszakmai témák 2019-re* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=legforrobb-konyvtarszakmai-temak-2019-re> 2019, vagy korábban: *Könyvtári Nemzeti Tabu Adatbázis - béta változat (KNTA)* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtari-nemzeti-tabu-adatbazis--beta-valtozat-knta> 2011)

Információ monopolizálása - Hatásos és gyakori taktika a magyar könyvtári közéletben, hogy a helyzetismerethez, döntéshozatalhoz szükséges információkat az információbirtokosok érdektelenségéből nem osztják meg, vagy féltékenyen őrzik, és gyakran a nyilvánosan feltett kérdések megválaszolásától is elzárkóznak. Az így monopolizált információt fel is tudják használni saját céljaikra, illetve az információt el nem érők tevékenységének korlátozására. Sőt, akár megszegyenítési kísérletre is.

Lehetőség - A belső kommunikáció hitelességében is adott a fejlesztés lehetősége. Felmérések készíthetők a szakmai közösséget érintő kérdésekben, melyek módszertana előre be is jelenthető, dokumentálható (vö.: *Hitelesség projektekben, kutatásokban - a tervek bejelentése* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=hitelessag-projektekben-kutatasokban-a-tervek-bejelentese> 2019), sőt, az értékelés automatizálható is (vö.: *Van eszköz a könyvtári programok és szolgáltatások értékelésére!* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=van-eszkoz-a-konyvtari-programok-es-szolgáltatások-ertekelesere> 2019).

2.2.1 A vezetők hitelessége

Kontraszelekción - Mivel a szervezetek sikeressége 80% körül múlik a vezető(k) emberi minőségén, indokolt a személyes hitelesség vizsgálata is. E fontos szemponttól azonban még csak hivatalos említés sem történik a szakmában. Nem hivatalosan azonban nagyon is foglalkoztatja az embereket. Pl.:

- háromnegyedünk számára esetleges a kiténtetések szakmaisága: hol jogosnak, hol érdemtelennek tartjuk (ld.: *A könyvtári kiténtetések szakmaisága...* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a-konyvtari-kiteintetesek-szakmaisaga> 2012)
- egyre kevésbé hisszük, hogy szakmai vezetőink utazásai hasznosak a szakmának (vö.: *Megkérdeztük: Mekkora a könyvtári vezetők külföldi utazásainak szakmai haszna?* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=megkerdeztuk-mekkora-a-konyvtari-vezetok-kulfoldi-utazasainak-szakmai-haszna> 2019)
- a vezetők gyakran önös érdekből gátolják a szakma megújulását (vö.: *Pozíciójukhoz ragaszkodó könyvtárvezetők vs. szakmai megújulás - 2., Generációk közötti párbeszéd; gátak és lehetőségek* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=poziciojukhoz-ragaszkodokonyvtarvezetok-vs-szakmai-megujulas-2-generaciok-kozotti-parbeszed-gatak-es-lehetosegek> 2009).

Rejtett tulajdonságok azonosítása - A vezetők megnyilatkozásaiban is – mégha gyakran erősen hiányosak – azonosítható a közvetlenül kimondani nem szándékozott tartalom, kitapintható a rejtett szándék. Ehhez néhány egyszerűbb eszköz: *A kritikus / kritikai olvasás területei 14. - Az elfogultság jelei az általunk olvasott szövegekben* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a-kritikus-kritikai-olvasas-teruletei-14.-az-elfogultsag-jelei-az-általunk-olvasott-szovegekben> 2018).

Lehetőség - E területen is jó hír, hogy – akarat esetén – van lehetőség a könyvtári vezetők hitelességének javítására (*Hiteles vezető, hiteles ember* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=hiteles-vezeto-hiteles-ember> 2013) Emellett a vezetők is továbbképezhetők, továbbá van mód a szakmán kívüli, vagy egyáltalán: alkalmasabb vezetők alkalmazására is.

2.2.2 Szakmai szervezetek hitelessége

Jó gyakorlatok megosztása? - Sokat segíthet egy szakmai közösségen, ha annak tagjai által létrehozott szervezetek és vezetők példát mutatnak az áttetszőségben, és saját magukon demonstrálják a szolgáltatói, tájékoztatói attitűdöt (vö.: könyvtáros hivatás). Hivatalos felmérés nem lévén, az elérhető adatok szerint gyakoriak a hiteltelen szakmai példák a tájékoztatásban (vö.: *Masszív hiányosság a könyvtárosoknak nyújtott tájékoztatásban - példamutatás sincs* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=massziv-hianyosság-a-konyvtarosoknak-nyujtott-tajekoztatásban-peldamutatás-sincs> 2012; *A MKE elnökségi jegyzőkönyvei - online?* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a-mke-elnok-segi-jegyzokonyvei-online> 2009).

Hiány az érdekvédelem - A szakmai érdekvédelemmel foglalkozó szervezetek – pl. MKE, IKSZ, szakszervezetek, Könyvtári Intézet – ebbéli tevékenységét romló minőségűnek és simán elégtelennek látjuk (vö.: *Megkérdeztük: Milyen a magyar könyvtári érdekvédelem teljesítménye?* <http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=megkerdeztuk-milyen-a-magyar-konyvtari-erdekvedelem-teljesitmenye> 2019). Úgy látjuk, praktikusán senki nem áll ki a szakmai érdekek mellett (*Megkérdeztük: A könyvtárosok, könyvtárak érdekeiért ... kellene leginkább kiállnia* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=megkerdeztuk-a-konyvtarosok-konyvtarak-erdekeiert-...kellene-leginkabb-kiallnia> 2019), pedig alapszabályaik értelmében kutyakötelességük lenne (*Megkérdeztük: Nyilvános állásfoglalás országos könyvtári ügyekben - a szakmai szervezetektől...* <http://kithirlevel.hu/index.php?kh=megkerdeztuk-nyilvanos-allasfoglalas-orszagos-konyvtari-ugyekben-a-szakmai-szervezetektol> 2019).

2.3 Külső kommunikáció

Beszéljen önmagáért - Az a jó, ha hitelességet nem kell külön kommunikálni. Mert az a cselekvésbe van mélyen integrálva. (Egy példával: *Soha nem neveltem a gyerekeket a könyvek szeretetére...* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=soha_nem_neveltem_a_gyerekeket_a_konyvek_szereteterre 2012). A pr-esek javaslata szerint egyaránt(!) kell kukorékolni és tojást tojni. Bármelyik hiányzik, oda lehet a hitelesség. Tehát, ha már kommunikálnunk kell, akkor három alapszabályt érdemes betartani:

1. Ne mondd, hogy hiteles vagy, csak ha tényleg az vagy.
2. Könnyebb hitelesnek lenni, ha nem mondd, hogy hiteles vagy.
3. Ha hangoztatod hitelességedet, akkor jobban teszed, ha valóban az is vagy. (*Élet a minőségbiztosítás után: hogyan lehet hiteles a könyvtár az élménygazdaságban?* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=elet_a_minosegbiztositas_utnan_hogyan_lehet_hiteles_a_konyvtar_az_elmenygazdasagban 2017).

Átfogó és gyors - Akkor működik hitelesen a kommunikáció, ha az

- nem csak bizonyos csoportokkal kapcsolatban zajlik, tehát kérdés: minden célcsoport számára hiteles-e? (vö.: *A könyvtárak meglepő politikai hatalma* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a_konyvtarak_meglepo_politikai_hatalma 2016)
- gyorsan reagál a megváltozott helyzetekre; mivel kétszer ad, ki gyorsan ad (vö.: *A könyvtárak meglepő politikai hatalma* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a_konyvtarak_meglepo_politikai_hatalma 2016)

Információ prezentálása és vizuális arculat - Léteznek gyakorlatok a tudatos arculatformálásra, melyek persze akkor hitelesek, ha a valósággal összhangban állnak. Néhány ilyen szempont:

- nyílt kommunikálás, pl. a weben (*Mitől lesz egy webszájt hiteles és megbízható?* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=mitol_lez_egy_webszajt_hiteles_es_megbizhatato 2004)
- hiteles vizuális arculat (*A menő könyvtári arculat és logó - 1. Arculati elemek* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=a_meno_konyvtari_arculat_es_logo_-_1_arculati_elemek 2018).

HR-célra is - A külső kommunikáció eredményessége és hitelessége meghatározza a munkaerő vonzásának képességét (employer branding). Mivel a könyvtárak egyre többször keresnek munkatársat a drasztikusan fogyó kínálatból, miközben keveset törődnek a meglévő munkaerő elégedettségével. – Nem reprezentatív felmérés szerint a könyvtárosok túlnyomó többsége szembesül a kiégéssel (vö.: *Megkérdeztük: Érezted-e ezeket könyvtári munkád során: kimerültség, érdektelenség, teljesítménycsökkenés, frusztráció?* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=megkerdeztuk_erezted-e_ezeket_konyvtari_munkad_soran_kimerultseg_erdektelenseg_teljesitmenycsokkenes_frusztracio 2019). Mindez aligha biztathatja a lehetséges könyvtári munkavállalókat.

3. Mit tesz a könyvtár a hitelesség kultúrájáért?

David Lankes szerint „A vacak könyvtárak állományt építenek. A jó könyvtárak szolgáltatást. A kiválóak pedig közösséget” (*Mit tesznek a vacak, a jó illetve a kiváló könyvtárak?* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=mit_tesznek_a_vacak_a_jo_illetve_a_kivalo_konyvtarak 2019) Azaz: a kiváló könyvtárak nem állományukra összpontosítanak, hanem szolgáltatásaikat a közösségépítésre, ezen belül a közösségi kohézió erősítésére fókuszálnak. Ennek két területét említjük meg: a *kritikus / kritikai olvasás* illetve *kutatások hitelességének támogatása*.

3.1 Kritikus / kritikai olvasás fejlesztése

Oktatás - Kritikus / kritikai olvasás – a befogadók felkészítése területen a KIT 100-as nagyságrendű olvasmányajánlót kínál a témában: *Álhír, manipuláció, propaganda - és kezelésük (olvasmányajánló)* http://kithirlevel.hu/index.php?oldal=oldal&o=alhir_manipulacio_propaganda_es_kezelesuk, a témával kapcsolatos hírek száma pedig a 300-at közelíti (ld.: <http://kithirlevel.hu/index.php?oldal=kereses&funkcio=kereses&cimke=274&kulcsszo=&button=OK>). Benne könyvtári jogyakorlatokkal.

Önkritika - Ugyanakkor kizárnánk saját hitelességünk lehetőségét, ha nem vallanánk be: *Képtelenek lettünk könyvtárosként forrásaink értékelésére* (http://kithirlevel.hu/index.php?kh=keptelenek lettunk_konyvtaroskent_forrasaink_ertekelesere_olvasoink_szavazatar 2018). Még könyvtári témában is találunk példát az álhírek azonosítására (*Álhír és manipulálás - könyvtár ürügyén* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=alhir_-_konyvtari_kontosben 2018).

3.2 A kutatói hitelesség támogatása

Leginkább szakkönyvtárakban merül fel a kutatók támogatása a hiteles(íthető) kutatásban, melyet a könyvtár eredményesen tekinthet saját feladatkörének (vö.: *Miért tesszük letölthetővé a feldolgozott adatainkat, és miért ajánljuk ugyanezt másoknak?* http://kithirlevel.hu/index.php?kh=miert_tesszuk_letolthetove_a_feldolgozott_adatainkat_es_miert_ajanljuk_ugyanezett_masoknak 2018).

4. Hiteles?

A „Hiába fürösztd önmagadban, csak másban moshatod meg arcodat” szemlélet szerint a könyvtárak hitelességére annak célcsoportja (azaz nem csak használói) tud válaszolni. Ilyen felmérés egyelőre nem ismert idehaza. Ha nem készítünk ilyen felmérést, akkor nem is kell szembesülni annak eredményével... Visszont a betegségtudat belülről őrli fel a tartást.

A fentebb felsorolt szempontok azonban azzal biztattak, hogy a magyar könyvtárügy – kompetens döntéshozókkal, szembenézve a valósággal – sokat javíthatnak a jelenlegi helyzethez képest. Ha van hozzá akarat.